

Erfgoednummer: L09

Eikenhorst

Landschapstype: Jonge Buitenplaatsen

Feitelijke gegevens

Adres: Jachthuislaan 55

Waardering: Middelhoog, het gebied valt tevens in het beschermde gezicht "het gebied Kostverloren"

Datering: 19de eeuw

Begrenzingskaart Eikenhorst – N.B. Vanwege de onduidelijke juiste begrenzing van de buitenplaats door de tijd heen is gekozen de begrenzing tot het huidige gebied te beperken.

Stedenbouwkundig-landschappelijke ontwikkeling

De voormalige buitenplaats Eikenhorst of Eickenhorst, beide schrijfwijzen komen voor, is een jonge buitenplaats die in het tweede kwart van de 20ste eeuw werd gesticht door Frans Boekhorst uit Amsterdam. De herkomst van de gronden van de buitenplaats is een beetje mysterieus. De verschillende bronnen verwijzen naar een verschillende herkomst. Zo schrijft de ene partij dat Frans Boekhorst de grond met een boerderij kocht van Andries de Wilde, eigenaar van Pijnenburg. De andere bron schrijft dat er al langere tijd een boerderij met herenkamer onder de naam Veenhuijsen lag, die aan het begin van de 19de eeuw werd ontwikkeld tot een uitgebreide plaats met parkaanleg, koetshuis, tuinmanswoning en dergelijken. Bij de verkoop in 1865 zou deze de naam Horst en Berg dragen om vervolgens rond 1900 te veranderen in Eikenhorst. Volgens de kadastrale legger is de grond echter aan het begin van de 19de eeuw in eigendom van ene Hendrik Wilde, arbeider van beroep en eigenaar van een groot aantal bos-, weide- en landbouwpercelen, evenals meerdere woningen in het gebied. In 1840 vindt er op drie kadastrale percelen die door Frans Boekhorst worden gekocht een 'stichting' plaats, ofwel de buitenplaats komt tot stand. Na de stichting wordt er voor dezelfde percelen gesproken over 'tuinen van vermaak' en een huis met erf. Bij stichting krijgt Eikenhorst inderdaad de naam Horst en Berg dat een samenvoeging is van de achterste delen van de achternamen van de eigenaar en zijn vrouw (Anna Geertruij Ruijtenberg). Na 25 jaar nemen

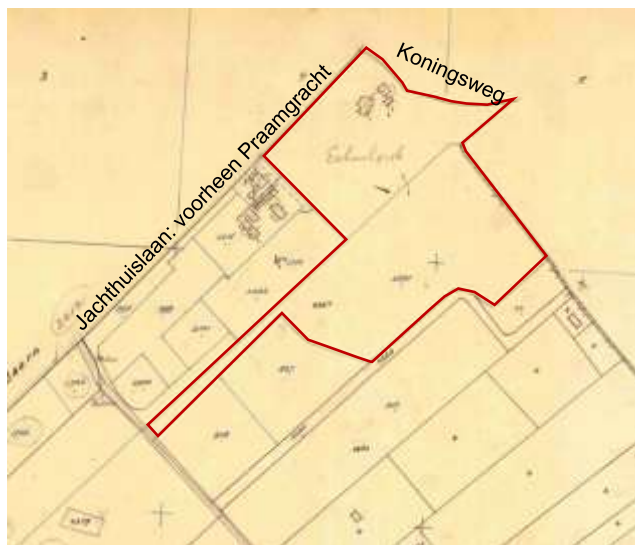

Westzijde van Villa Eikenhorst aan het begin van de 19^e eeuw (Archief Eemland).

Frans Boekhorst en zijn vrouw afscheid van Horst en Berg en verkopen het aan Gerrit Weverink Wesseling. Hij is degene die de naam Eikenhorst aan de buitenplaats geeft. Hoewel Gerrit zelf al in 1867 overleed als gevolg van een spoorongeluk bij de graven van het Noordzeekanaal en de aanleg van den havendam bij IJmuiden naar zee, trok zijn weduwe samen met haar kinderen nog lange tijd naar Eikenhorst (bron: Groenegr.nl, Eikenhorst, geraadpleegd 21 mei 2024). Pas na haar overlijden in 1876 verkopen haar kinderen het complex in 1899 aan de familie Beckeringh uit Amsterdam. Zij verbouwen het 19de-eeuwse huis tot het huidige beeld en verbeteren de tuin en leggen een hertenkamp en tennisbaan aan. Ook kocht de familie een nabijgelegen terrein met een woning, die vervolgens werd ingericht als een diaconessenhuis voor herstellende vrouwen. Dit kreeg de naam Boschlust (bron: Groenegr.nl, Eikenhorst, geraadpleegd 21 mei 2024). Deze familie blijft tot in de jaren 50 van de 20ste eeuw eigenaar van de buitenplaats. Na WOII wordt het verkocht en krijgt het huis een functie als kraamkliniek en bejaardentehuis. Dat brengt in de jaren 70 een verbouwing met zich mee van de villa.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Wat opvalt is de omvang van het terrein, wat erg bescheiden is voor een buitenplaats. Het betreft dus meer een villa met fraai aangelegde tuin dan een werkelijke buitenplaats met weilanden en bossen en vele bijgebouwen. Bij de stichting is het gebied zeer bescheiden van omvang. Het betreft slechts een perceel met huis en bijgebouw. De kadastrale minuutkaart van 1854 geeft inzicht in de omvang van de

Linksboven – In 1854 bestaat de buitenplaats Eikenhorst uit een klein perceel met daarop een woonhuis en bijgebouwen, totaal slechts 3 kadastrale nummers, Kadastrale hulpkaart Sectie G (kadaster.nl)
 Rechtsboven – De situatie van 1854 ingetekend op de kaart van 1874. Wat de exacte omvang van de buitenplaats in 1874 was, is niet bekend (topotijdreis.nl).
 Links – In 1949 is de buitenplaats gegroeid, mogelijk als gevolg van aankopen van de familie Beckeringh. Kadastrale hulpkaart, Sectie G (kadaster.nl)

Geheel linksboven - De topografische kaart van 1950 laat de buitenplaats Eikenhorst zien met een flinke uitbreiding van de tuin. De exacte grens is niet duidelijk, maar wel is goed zichtbaar dat de tuin doorliep aan de overzijde van de huidige Koningsweg (topotijdreis.nl). De gele lijn geeft het gebied aan dat bij de buitenplaats lijkt te horen.

Linksboven - In 1975 loopt de Koningsweg rechtdoor. De oude Koningsweg draagt dan de naam Beckeringslaan. Ter plaatse van de Tuin ligt dan het bedrijventerrein Soestdijkse Grachten. De buitenplaats met de verwachte omvang is rood gemarkeerd. (topotijdreis.nl)

Links midden - In 1995 is de bebouwing steeds dichters op de voormalige buitenplaats (rood gemarkeerd) komen te staan. Ten zuidwesten is de voormalige boerderij uitgebreid tot een manege. Ook vanuit het zuiden komt er meer bebouwing bij. (topotijdreis.nl)

Links onder - Anno 2023 zijn de bedrijven van de Soestdijkse Grachten steeds verder toegenomen en raken bijna de zuidkant van de voormalige buitenplaats (rood gemarkeerd). In de jaren 90 wordt grond verkocht voor de bouw van een woning ter plaatse van de tekst manege. Het terrein van de voormalige buitenplaats zelf is inmiddels gedeeltelijk bebouwd met een zorgcomplex. (Topotijdreis.nl)

buitenplaats. De omvang van de buitenplaats tussen 1854 en 1949 blijft een beetje gissen. De topografische kaart geeft geen inzicht in welke percelen bij Eikenhorst horen en welke niet, maar uit de verschillende hulpkaarten van het kadaster blijkt dat er weinig verandert aan de omvang van het terrein tot aan circa 1949. Dan is het gebied ineens een stuk groter dan voorheen en in ieder geval een heel groot gebied van de gronden aan de overzijde van de huidige Koningsweg beslaat. Het terrein is ingericht als een landschappelijke tuin met slingerpaden, bossen en vlak bij het huis een langgerekte vijver. In het deel van de tuin aan de overzijde van de Koningsweg verschijnen al kort na de oorlog de eerste bedrijfsgebouwen, zoals een fabriek. Geleidelijk aan wordt dit gehele gebied opgenomen in het bedrijventerrein Soestdijkse Grachten. De Koningsweg wordt dan tussen de twee tuindelen doorgetrokken en de afgetakte, oude Koningsweg krijgt de naam Beckeringhlaan, naar de eigenaren van Eikenhorst.

Tegen het einde van de jaren 70 is het deel van de tuin aan de overzijde van de huidige Koningsweg geheel bebouwd met bedrijfsgebouwen. Een ontwikkeling die zich voortzet gedurende het laatste kwart van de 20ste eeuw. Vanaf de jaren 90 breidt het bedrijventerrein zich uit ten zuiden van de buitenplaats en krijgt ook dat gebied een nieuwe functie.

Eind jaren 80/ begin jaren 90 werd een deel van de buitenplaats ten zuiden van het hoofdhuis verkocht aan een particulier. Hier is in 1994 een woning verzezen. Op het terrein van de buitenplaats zelf, is in 2022 dicht bij het oude landhuis een verzorgingsflat gebouwd. De oude villa kreeg daarbij zijn woonbestemming weer terug.

In de huidige situatie is de buitenplaats weer ongeveer terug bij zijn oorspronkelijke omvang. Op het terrein resteert de paden structuur die past bij de grote aanleg uit het tweede kwart van de 20ste eeuw, zoals zich dat op de topografische kaart van 1950 tentoonstelde. Naast het historische hoofdhuis (een beschermd monument) ligt nog steeds de langgerekte vijver. Verschillende bosschages en gebogen paden geven nog steeds de indruk van een landschappelijk park. Het nieuwe verzorgingstehuis en de bijbehorende parkeerplaats zijn in de plaats gekomen van een deel van de historische parkstructuur.

Ruimtelijke Karakteristieken

- Restanten van een parkachtige structuur, inclusief waterpartijen
- Combinatie van bebouwing en parkachtige tuin.
- Aanwezigheid van een vijver gelegen tussen oudere bomen van een landschappelijke parkstructuur.
- Open gazons.
- Gebogen padenstructuur.

Voor de Ruimtelijke karakteristieken van de gebieden die begin 20ste eeuw enige tijd tot de buitenplaats hebben behoord, maar thans bebouwd zijn en binnen de Soestdijkse Grachten en de bebouwing ten zuiden van het voormalige Eikenhorst vallen, wordt verwezen naar factsheets van de wijken vanuit het rapport van Leon Sebregts, Cultuurhistorische verkenning en waardestelling Stedenbouw en bouwkunst gemeente Soest, Utrecht.

De huidige toestand anno 2023. Op het terrein overheerst een restant van het park met bomen, slingerpaden, open gazons en een vijver. Dit vormt een ensemble met het historische hoofdhuis. (topotijdreis.nl)

De huidige villa op de voormalige buitenplaats Eikenhorst laat zich alleen over de heg aan de zijde van de Koningsweg zien.

De restanten van het voormalige park zijn vanaf de Jachthuislaan waarneembaar.

Waardering

Het pand is een gemeentelijk monument en de buitenplaats is gelegen binnen het beschermde gezicht "het gebied Kostverloren". Voor beschrijving en waardering van beiden zie de betreffende beschrijvingen. De restanten van de buitenplaats Eikenhorst, inclusief waterpartijen, hebben een middelhoge waardering. De samenhang tussen de villa uit de 19de eeuw, de vijver en de andere aanwezige restanten van een landschapspark, in de vorm van de bomen en gebogen paden, zijn illustratief voor het 19de-eeuwse beeld van een buitenplaats. Het pand met de tuin heeft hoge cultuurhistorische waarden voor Soest als overblijfsel van de buitenplaatsen en landhuizen waar Soest bekend om stond. Buitenplaatsen en landhuizen in een parkachtige omgeving zijn zeldzaam geworden binnen de gemeente. De aanwezigheid van een grote parkeerplaats en de verzorgingsflat uit de jaren 20 van de 21ste eeuw vormen een aantasting van de gaafheid en de eenheid op het voormalige buitenplaatsterrein. Het terrein is grotendeels privé en door de aanwezigheid van struiken en hagen aan het zicht onttrokken. Vanuit de openbare ruimte overheerst een glimp van het hoofdhuis en de groene structuur van de buitenplaats.

Bronnen

- Derks, G.J.M. en W.A. Heurneman, Soest in de zeventiende en achttiende eeuw, Soest 2010.
- Raap, Tussen Eem en Heuvelrug; een cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Soest, deel 1 en 2, Weesp 2014.
- Buitenplaatsennederland.nl/
- Sebregts, L., Cultuurhistorische verkenning en waardestelling Stedenbouw en bouwkunst gemeente Soest, Utrecht 2024.
- Lagers, H. en M. Kruidenier, Soest, geschiedenis en architectuur, Soest 2006.
- Topotijdreis.nl.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- Kadaster.nl.
- Archief Eemland.
- Groenegraf.nl.